

בס"ד, יום ראשון ה' כסלו תש"ע

שם: _____ זמן: _____

מבחן שבועי מסכת בבא בתרא קנב – קנח (36)

א. (1) מה הדין במתנת שכיב מרע במקצת שכתוב בה קנין, ומה הדין היכא דנעשה בקנין אך אינו כתוב בשטר? (2) מה הדין במתנת שכיב מרע בכולה באופנים הנ"ל? (3) האם בכל האופנים אמר רב את דינו בענין מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין, ומדוע? (4) באיזה אופן הודה שמואל לרב בענין מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין?

ב. (1) מה הדין באופן דכתב לזה וחזר וכתב לזה ולא מסר לאחד מהם? (2) האם דינו של רב במתנת שכיב מרע דכתוב בה קנין איירי רק באופן של קנין ממש, או דיש אופן נוסף דדינו כקנין? (3) האם מאי דמתנו בפומבדיתא בדעת שמואל פליג אסוגיא דלעיל, ומדוע?

ג. (1) מתנת שכיב מרע דכתוב בה בחיים ובמות, מה דינה (פרט, בכולה ובמקצתה), ומדוע? (2) האם היכא דכתב מחיים נמי דינו הכי, או לאו, ומדוע? והוכח איך קיימא לן! (3) האם יש להוכיח ממתניתין הנוסח הראוי לכתוב שטר בריא? (4) שכיב מרע דעמד, האם צריך לחזור בו, או דאף אם לא חזר בו להדיא מתנתו בטילה, ומהיכן יש להוכיח?

ד. (1) באר פלוגתת אביי ורבה בענין שטר שכיב מרע דלא כתוב בו ומגו מרעיה איפטר לבית עולמיה, ומהיכן הוכיח אביי את שיטתו, ואמאי הוכיח דווקא משם? (2) במה נחלקו ר' נתן ור' יעקב גבי בריא שאומר שהיה שכיב מרע? (3) מה דין בקעה לענין שבת, ומה דינה לענין טומאה, ומדוע? פרט! (4) באר דברי רבא "אבל עברו עליו ימות החמה"!, ועל מה קאי דברי רבא?

ה. (1) אמאן מקשיגן "ראיה במאי"? (2) באלו אופנים התבארה פלוגתת ר' מאיר וחכמים גבי הוא אומר שכיב מרע הייתי? (3) אמאי הוצרכו ר' מאיר וחכמים לחלוק בתרי זימני? (4) איך ביאר רבה למתניתין, ואמאי ביאר כן, ואיך סבר אביי לבאר דעת חכמים דהמוציא מחבירו עליו הראיה, ומאי קמהדר ליה רבה? (5) באיזה אופן סימנים עשויים להשתנות אחר מיתה?

ו. (1) מי היה המוחזק במעשה בבני ברק? ואמאי קסבר ר' יוחנן דלמאן דאמר ראה בקיום השטר, אף הכא יהני ראה בקיום השטר? (2) האם יש איסור לנוול המת? פרט! (3) מה הדין באחד שיושב בשדה וקם עליו ערער, וכשהוציא היושב את שטרו, טען המערער דשטר פסים או שטר אמנה הוא, ומדוע? (4) איך התבאר למסקנת סוגיין דברי ר' יוחנן "שאני אומר דברי הכל?"

ז. (1) למסקנת סוגיין איך ביארו ר' יוחנן וריש לקיש את הפלוגתא דר' מאיר ורבנן במתניתין, ומה הקשו ממעשה בבני ברק, ומאי קמהדרי? (2) היאך קיימא לן בפלוגתא דר' מאיר ורבנן? (3) פרט מה דין קטן במכירת מטלטלין וקרקעות, ומדוע? (4) מאיזה גיל אשה כשרה לחליצה? (5) המוכר בנכסי אביו ומת, ולאחר מיתתו הוברר דאין לו סימנים, מה דינו למאי דסלקא דעתין דאין סימנים משתנים לאחר מיתה?

ח. (1) מה דין אדם שלא הביא שערות לענין גדלות, ולענין לחלוץ ליבמתו? (2) "כי אתא לקמיה דר' חייא אמר אי כחיש אמר להו וכו'", באר מי אתא לקמיה דר' חייא, ומאי אמר להו! (3) בההוא מעשה דפחות מבן עשרים דאתא לקמיה דרבא, באר הצדדים להוי אמינא והמסקנא האם מכירתו מכירה או לאו! (4) מה דין קטן לעדות מטלטלין וקרקעות?

ט. (1) מה דין קטן בנתינת מתנה?, באר במה תלוי הנידון! (2) אמאי בודקין לקידושין, ואימתי בודקין, ומה הדין היכא דלא נמצאו סימנים? (3) מאי קמ"ל שמואל דבודקין לחליצה, ומניין דהכי אתי לאשמועינן? (4) מה דעת ר' אלעזר במתנת שכיב מרע, ובמצוה מחמת מיתה?

י. (1) מהיכן הוכיח ר' אלעזר לשיטתו, ואיך נדחה? ומהיכן הוכיחו רבנן את שיטתם, ואיך נדחה? (2) באר מהו כבינתי, ומהו מכבנתא! (3) האם בשכיב מרע שנתן מתנה במקצת, נמי יש חשש דטירוף דעת? הוכח! (4) היכן יש עדיפות לתקן דברי שכיב מרע ככתובין ומסורין דמי, בשבת או ביום חול?

יא. (1) נפל הבית עליו ועל אביו והיו עליו כתובת אשה ובעל חוב, מה דין הנכסים ומדוע? (2) אמאי אליבא דר' מאיר דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, פשיטא לגמ' דאיקני וקנה ומכר משתעבד? (3) יתומים שגבו קרקע בחובת אביהם, האם תליא בדינא דאיקני, ומדוע? (4) האם כופין על היתומים לפרוע חובת אביהן? פרט!

יב. (1) "שטרי חוב המוקדמין פסולין", באר גדר פסולם, ובאיזה אופן נפסלים, ואמאי פסולים? (2) "שטרי חוב המאוחרין כשרים", באר אמאי, ואליבא דמאן איירי, ובאיזה אופן איירי? (3) דאיקני ולווה ולווה, מה דינו היכא דמכרן לאחר, ומה דינו היכא דלא מכרן לאחר? (4) אליבא דמאן אמרינן דבעל חוב גובה את השבח, והאם יש להוכיח מה דעת שמואל בענין, והיאך קיימא לן?

יג. (1) נפל הבית עליו ועל אשתו, אאלו נכסים קאמרי בית שמאי דיחלוקו? (2) באר כוונת בית הלל "הנכסים בחזקתן"! ומדוע? (3) האם דינא דבית הלל דהנכסים בחזקתן, סותר למאי דקיימא לן דאין אדם מוריש שבועה לבניו? (4) מאי קסברי בית הלל לגבי כתובתה ונכסי מילוג? (5) מה יותר בחזקת הבעל, נכסי צאן ברזל או נכסי מילוג?

-
-
-
-
-
-
-
-
-
-
- יד. (1) מה הדין בנפל הבית עליו ועל אמו, ומאי שנא ממתניתין דלעיל גבי נפל הבית עליו ועל אשתו? (2) מה הדין בהיכא דנפל הבית עליו ועל אמו, ויש לאם בן מבעל אחר? (3) באר דברי ר' עקיבא דמודה אני בזו דהנכסים בחזקתן!, ומאי שנא ממתניתין דנפל הבית עליו ועל אשתו? (4) מהיכן שמע מינה דאזירא דארץ ישראל מחכים?
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

בהצלחה!

תשובות למבחן קנב. – קנח:

א. (1) לדעת הרשב"ם, במתנת שכיב מרע במקצת לכולי עלמא מהני בין בכתב קנין בתוך השטר, ובין היכא דלא כתב הקנין בתוך השטר. ולדעת התוס', היכא דכתב הקנין בתוך השטר, נחלקו בה רב ושמואל, דלרב ארכביה אתרי רכשי, ויש בה כח מתנת בריא דאינו יכול לחזור, וכח מתנת שכיב מרע דמהני אף בהלוואתו לפלוני. ולשמואל לא קניא כלל, דשמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה.

(2) לדעת הרשב"ם, בין היכא דכתב הקנין בשטר, ובין היכא דלא כתב הקנין בשטר, נחלקו בה רב ושמואל, דלרב ארכביה אתרי רכשי, ולשמואל לא מהניא. ולדעת התוס', אם כתב הקנין בשטר, נחלקו בה רב ושמואל. ואם לא כתב הקנין בשטר, לכולי עלמא מהני כדין כל מתנת שכיב מרע.

(3) באופן דאמר רק כתבו ותנו ולא עשה קנין, אף רב מודה דכיון דלא הקנה לו, לא אמרינן דייפה את כוחו, וחיישינן דשמא לא גמר להקנותו אלא לאחר מיתה, ואין שטר לאחר מיתה.

(4) היכא דייפה את כוחו באופן שכתב וקנינא מוסיף על מתנתא דא, אף שמואל מודה דהוי מתנה. אמנם באופן שכתב כל נכסיו, אם עמד חוזר, משום דבידוע שלא גמר להקנותו אלא מחמת מיתה.

ב. (1) לדעת הרשב"ם, כולי עלמא מודו דשני קנה משום דדייתיקי מבטלת דייתיקי. אבל התוס' כתבו, דכל דלא מסר לא מהני מידי, וכדשנינו לעיל קלה: ובשם ר' יעקב כתבו, דדוקא דייתיקי לשם שטר לא מהני בלא מסירה, אבל צוואת שכיב מרע שפיר מהני אף בלא מסירה.

(2) לדעת הרשב"ם, היכא דמסר השטר שכתב, אף דלא עשה קנין, מכל מקום חשיב כקנין ולרב אמרינן דארכביה אתרי רכשי, ולשמואל אמרינן דהוי כמתנת שכיב מרע ושני קנה. ולדעת התוס' מסירת השטר לא מהני, אמנם זיכה לו את הנכסים וכתב הזיכוי בשטר, נמי הוי לרב כמתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין.

(3) כתב הרשב"ם, דליכא למימר דאתו למיפלג אמאי דאמרינן לעיל דלשמואל לא ידענא מאי אדון בה, משום דאף אי נימא דאמר שמואל אין אחר קנין כלום, אכתי קשיא מהא דאמר ר' יהודה אמר שמואל דאם עמד חוזר בו. אלא דפומבדיתא איירי באופן דכתב לו את השטר ומסר ואף קנו מידו, דכיון דכולי האי עבד, אף שמואל מודה דליפות כוחו עבד ואין אחר קנין כלום.

ג. (1) לדעת הרשב"ם, אף מתנת שכיב מרע במקצת ועביד קנין, כיון דכתוב בה בחיים ובמות סבר רב דכוונתו שתחול רק אחר מיתה כמתנת שכיב מרע, ומאי דאמר בחיים, הוא רק סימן לחיים. אבל שמואל סבר, דאדרבה, כיון דאמר בחיים כוונתו שתחול מחיים, ומאי דאמר ובמות כוונתו שתחול מעתה ועד עולם.

(2) רבא סבר דהיכא דאמר מחיים, אף לדברי רב אמרינן שכוונתו שתחול מחיים. אבל אמימר קאמר דאף היכא דאמר מחיים כוונתו רק לסימן חיים, ואכתי דינה כמתנת שכיב מרע. והכי קיימא לן, כדחזינן מההיא איתתא שקיללה את רבא על הא שפסק לה במחיים כשיטתו, והתקיימה קללתה.

(3) כתבו התוס' דאף במתניתין קתני רק "לא כתב בה שכיב מרע", אין להוכיח דבשטר בריא לא כתבינן מידי, אלא בשטר בריא כתבינן כדמהלך על רגלוהי, אלא משום דמתניתין איירי בהא דצריך להביא ראיה דשכיב מרע היה, נקט הא דלא כתב בה שכיב מרע.

(4) כתבו התוס' דאף דלא חזר בו להדיא, מכל מקום סתמא דמילתא דחזר בו, וסגי בהא שעמד כדי לומר שחזר בו. והוכיחו כן ממאי דאמרינן בגיטין דשכיב מרע גיטו כמתנתו, וכשם שאם עמד חוזר במתנתו, הוא הדין בגיטו, ומקשינן מדתנן הרי זה גיטך אם מתי מחולי זה ומבואר דאף אם עמד אם לבסוף מת מהחולי הראשון הרי זה גט,

ואי נימא דלא סגי בעמד אלא בעינן שנדע שחזר בו, מאי קושיא, דלמא הוי גט משום דלא חזר בו. [אמנם מדברי הרשב"ם יש משמעות דאם עמד הוא ספק דלמא הדר ביה, ועיין תוס' הרא"ש].

ד. (1) לדעת רבה אזלינן בתר השתא, וכיון דהשתא מת, אמרינן דמעולם לא עמד מחוליו. ואביי סבר דרוב חולין לחיים ושפיר איכא למימר דעמד, והוכיח שיטתו מספינה המטורפת בים, דאף דרובן ליאבד, מכל מקום נותנים עליהם חומרי חים וחומרי מתים, כל שכן הכא דאיכא רוב דעמד. אך מההיא דהניחו חולה וזקן אוכלת בחזקת שהוא קיים, ביארו התוס', דלא מוכח מידי, משום דהתם לא שמעינן דמת. ועוד, דהתם חזינן דעומד בחזקת שהניחו, אך אכתי ליכא ראייה דאמרינן דיצא מהמצב שהוחזק בו.

(2) ר' יעקב סבר דאזלינן בתר המוחזק, ולהכי עליהם להביא ראייה דבריא היה. ור' נתן סבר, דאם עתה הוא בריא, אמרינן דאף כשנתן המתנה היה בריא ועליו הראייה שהיה שכיב מרע. ואם עתה הוא שכיב מרע, עליהם להביא ראייה שהיה בריא. ובסוגיין התבאר דסבר ר' נתן דאזלינן בתר חזקה דהשתא. אמנם בסוגיא בקידושין דחינן דאף ר' נתן מודה דלא אזלינן בתר השתא, אלא דאם הוא בריא אינו יכול לטעון דשכיב מרע היה ולהוציא עצמו מרוב העולם. ואם הוא שכיב מרע, עליהם הראייה שהיה בריא דבלא ראייה אין להוציא הממון מחזקתו.

(3) לענין שבת דינה כרשות היחיד לענין הזורק מרשות הרבים לתוכה. ונחלקו אמוראים בשבת, האם איירי בבקעה מוקפת גדר, או דאיירי אף בשאינה מוקפת ודינה רק ככרמלית. ולענין טומאה, בימות החמה דרוב מהלכין בה, דינה כרשות היחיד דספק טומאה טהור, ובימות הגשמים דאין עוברין בה, ולרשב"ם היינו משום הזרעים הגדלים שם, ולר"ח הוא משום רוב מים המצויים שם, דינה כרשות היחיד וספיקה טמא. והיכא דאינו יודע אם עבר בה בימות החמה או בימות הגשמים, תליא בפלוגתת ר' נתן ור' יעקב.

(4) לרשב"ם, היינו שעברו על הבקעה ימות הגשמים, דכיון דחל עליה שם רשות היחיד, לעולם נשאר דינה כרשות היחיד, והוי סברא, או חומרא דרבנן. ודברי רבא הוי מילתא בפני עצמם. ולר"ח, היינו שעברו על הטומאה ימות הגשמים, דכיון דנקבע דינה דספיקה טמא, אף אם יעבור בימות החמה או בא להשאל בימות החמה, דינה כימות הגשמים וטמא, ודברי רבא קאי אדברי ר' אליעזר דאמר כמחלוקת לענין שכיב מרע מחלוקת לענין טומאה. והתוס' הביאו פירוש נוסף, דעברו קאי על האדם, דמאי דאמרינן דאם בא להשאל בימות החמה אזלינן בתר ימות החמה, היינו רק אם הוא סמוך לימות הגשמים, אבל אם כבר עבר עליו ימות הגשמים מאז שהסתפק, כיון דהספק סמוך לימות הגשמים, לעולם אזלינן בתר ימות הגשמים.

ה. (1) לדעת הרשב"ם מקשינן גם אר' מאיר וגם ארבנן. אמנם התוס' כתבו, דרק לרבנן בעי ראייה במאי, דאילו לר' מאיר דעל הנותן להביא ראייה, לכולי עלמא הוי ראייה בעדים.

(2) לדעת רב הונא נחלקו רבנן ור' עקיבא האם אזלינן בתר חזקה דהשתא להוציא ממון, או לאו. דר' מאיר סבר דכיון דעתה הוא בריא אזלינן בתר חזקה דהשתא, ועליו הראייה בעדים שהיה שכיב מרע. ורבנן סברו דאזלינן בתר המוחזק, ואדרבה על הלקוחות להביא ראייה בעדים שהנותן היה בריא. ולדעת רב חסדא ורבה בר ר' הונא, כולי עלמא מודו דאזלינן בתר השתא, ומאי דסברו רבנן דעל הלוקחין הראייה, היינו ראייה בקיום השטר, דכל שלא התקיים השטר, יכול הנותן לומר דשכיב מרע היה. ור' מאיר סבר דהמודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו, ואף בלא קיום השטר אינו יכול לומר דשכיב מרע היה.

(3) דאי ממתניתין דכתובות דאיירי גבי עדים שאמרו דפסולים היו, איכא למימר דדוקא עדים אלימי לאורועי שטרא, דהא אומרים דחתימתם אינה חתימה, ולהכי בעינן נמי למתניתין למימר דאף בעל השטר נאמן לפוסלו היכא דלא התקיים בעדים.

4) רבה ביאר כרב הונא דראיה דאמרו חכמים היינו ראייה בעדים. וביארו התוס' דאף דרבה גופיה סבר דאזלינן בתר חזקה דהשתא, מכל מקום עדיף ליה לאוקמי דנחלקו רבנן ור' מאיר האם אזלינן בתר השתא או לאו, ואף דרבנן סברו דלא אזלינן בתר השתא, משום דמשמע ליה דראיה דחכמים היינו ראייה בעדים דומיא דראיה דר' מאיר. ואביי סבר דטעמם דחכמים דאזלינן בתר הנותן, משום דלא כתוב בשטר שהיה בריא, והקשה דהא גם לא כתוב בשטר שהיה שכיב מרע. וקאמר ליה רבה, דכיון דאיכא למימר הכי ואיכא למימר הכי, המוציא מחבירו עליו הראיה.

5) באופן שאחר מיתה לא נמצאו שערות, פשיטא דאיכא למימר דמחמת מיתה נשרו. והיכא דנמצאו שערות לאחר מיתה, כתב הרשב"ם דאיכא למימר דמחיים היו רק שומא. והתוס' כתבו בשם ר"ת דשייך דבחייו היו לבנות ולא הוי סימן, ורק לאחר מותו הושחרו. ועוד כתב, דשייך דמחיים לא היו גומות, ורק לאחר מותו נהיה גומות.

1. 1) ר' יוחנן סבר דהיורשים היו מוחזקין, והלקוחות באו להוציא בטענה שגדול היה. וריש לקיש סבר דהלקוחות היו מוחזקין, והיורשין באו להוציא בטענה שקטן היה. ולמסקנא מבואר דאף ר' יוחנן הודה לריש לקיש. וסבר ר' יוחנן דכיון דאיכא חזקה שאין העדים חותמין אלא אם כן נעשה בגדול, דומה הוא לחזקה דהשתא, ומאן דסבר דמהני ראייה בקיום השטר בצירוף חזקה דהשתא, הוא הדין דיש לומר דלא נעשה בקטן.

2) בדעת הרשב"ם לא נראה שהוא איסור. אבל בתוס' כתבו דהקרובים אינם רשאים לנוול המת, אמנם בתירוצם הראשון הוסיפו, דהוא משום דלא יהבו מידי.

3) מבואר בבבביתא דאם יש עדים אזלינן בתר עדים, ואם אין עדים אינו נאמן. וסבר ריש לקיש דאתיא כר' מאיר דהמודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו. וביאר הרשב"ם, דאף מטעם פה שאסר אין להאמינו, משום דאנן סהדי דעדים אאמנה לא חתמי, והוי כמיגו במקום עדים. וקאמר ליה ר' יוחנן דדברי הכל היא, דאף רבנן מודים דאין צריך לקיימו.

4) כיון דרבנן הם אלו הסוברים דהמודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו, קאמר ר' יוחנן דדברי הכל היא. אמנם התוס' כתבו, דלמסקנא ר' יוחנן מעולם לא אמר דבר זה.

2. 1) ר' יוחנן סבר דראיה דחכמים היא בקיום השטר, וריש לקיש סבר דהראיה היא בעדים. והקשה ר' יוחנן לריש לקיש ממעשה בבני ברק, דאי נימא דראיה בקיום השטר, ניחא היאך החזיקו הלקוחות בנכסים, דהא קיימו שטרם, ואפילו אם לא קיימו, הא היורשים מודים בשטר, והלכה כרבנן דאין צריך לקיימו. אבל לריש לקיש דאמר ראייה בעדים, איך משכחת לה דהחזיקו בנכסים. וקמהדר ליה ריש לקיש, דחזקה אין העדים חותמין על השטר אלא אם נעשה בגדול, ולכולי עלמא מהני ראייה בקיום השטר.

2) לדעת הרשב"ם קיימא לן דאין צריך לקיימו. והתוס' פסקו כר' נחמן בכתובות דצריך לקיימו.

3) לענין מטלטלין כבר שית ושבע מכירתו מכירה משום כדי חייו. ולענין קרקעות, היכא דירשם מאביו, לדעת רבא רק כשיהיה בן יח, ולדעת רב הונא בר חנינא, רק כשיהיה בן עשרים. ואם הוא חריף ובקי בטיב משא ומתן, אפילו פחות מכן מכירתו מכירה, ובלבד שיביא שערות. והיכא דקנאם, לדעת הרשב"ם, משיביא ב' שערות דינו כגדול ומהני. והתוס' כתבו, דכיון דמיקרבי דעתיה לגבי זוזי, אף בנכסים שקנה אינו יכול למכור קודם זה הגיל. ולקמן נחלקו אם תוך הזמן הוא כלאחר הזמן, או כלפני הזמן.

4) לדעת ר' יוסי אפילו קטנה כשרה, ונחלקו האם אפילו בעונת הפעוטות, או דבעינן עונת נדרים. ואיכא מאן דאמר דרק גדולה כשרה לחליצה.

5) אם לא נולדו בו סימני סריס, אמרינן דקטן הוא ואין מכירתו מכירה. אבל אם נולדו בו סימני סריס, אם ידוע על ידי עדים שאינו בן עשרים, אמרינן דקטן הוא. ואם ידוע שהוא בן עשרים דינו כגדול. ובאופן דאין עדים, דעת הריב"ם בתוס' דאמרינן חזקה אין העדים חותמין על השטר אלא אם כן נעשה בגדול, ודיינין ליה כבן עשרים ואמרינן שהוא סריס.

ח. 1) באופן שלא נולדו לו סימני סריס, הרי הוא כקטן עד שיגיע לרוב שנותיו. ואם נולדו לו סימני סריס, כשהגיע לגיל עשרים אמרינן דגדול הוא וסריס ואינו כשר לחליצה.
2) באו לפניו אלו שאין להם שערות. ולרשב"ם אמר להו, דיתכן שהיו שערות אלא שנשרו מחמת כחישות, או מחמת בריותא. ולתוס' אמר להו, דפעמים שעל ידי כחישות או בריותא יבואו השערות.
3) לרשב"ם מעיקרא סברו דמכירתו מכירה משום דבקי בטיב משא ומתן, ולמדוהו הקרובים לעשות דברי שטות כדי להוכיח שאינו בקי בטיב משא ומתן. ולבסוף על ידי שלימדוהו הלוקחין דבר חכמה ומיסבר קסבר, הוכיח רבא דבאמת בקי במשא ומתן, ודברי השטות שעשה מחמת חוצפה היו. והתוס' (בעמוד א) ביארו, דמצד זמנו היה ראוי למכור, ולמדוהו הקרובים לעשות דברי שטות כדי שיבין רבא דשוטה הוא, ולבסוף אחר דמיסבר קסבר הוכיח רבא דאינו שוטה, ושפיר דינו כהגיע הזמן ומכירתו מכירה.
4) לענין מטלטלין, כשהגיע לכלל "ועמדו שני האנשים", עדותו עדות. אבל לענין קרקעות, אמרינן דאין עדותו עדות עד שיגיע לכלל מכירה. ובתוס' כתבו דדוקא לענין שומת קרקעות אין עדותו עדות, לפי שמיקרבה דעתיה לגבי זוזי, ואין שומתו בדיקדוק.

ט. 1) לדעת אמרימר מתנתו מתנה, ולדעת רב אשי אין מתנתו מתנה. ותליא בביאור הטעם דאין מכירתו מכירה. דרב אשי סבר דהוא משום דאינו בקיא בטיב משא ומתן, וכל שכן במתנה דאינו מקבל כלום. ואמרימר סבר דהטעם דאין מכירתו מכירה היינו משום דמקרביה דעתיה לגבי זוזי, ומשום הכי במתנה דאי לאו דעבדי ליה הנאה לא היה נותן המתנה, ואמרו רבנן שתהא מתנה כהיכי דלעבדי ליה מילי.
2) כדי שיהיו קידושיו ודאי, שאם יבא אחר ויקדשה לא תצטרך הימנו גט. ולדעת הרשב"ם הבדיקה היא בשעת הקידושין. אבל התוס' ביארו דמהני אף לבודקו לאחר זמן. והיכא דלא נמצאו סמנים הוי ספיקא דאורייתא ולחומרא.
3) אתי לאפוקי מר' יוסי דאמר דדוקא איש קפיד רחמנא. והרשב"ם ביאר, דאי לאשמועינן באיש אתא, הא כבר שמעינן מגירושין. והתוס' ביארו, דמסתמא נקט לה דומיא דקידושין וגירושין דקאי בין איש ובין אשה.
4) מתנת שכיב מרע לא מהני אלא בקנין, וכתב הרשב"ם דאף אם עמד אינו חוזר. ולענין מצוה מחמת מיתה, כתב הרשב"ם, דאי במעשה דבני רוכל איירי במצוה מחמת מיתה, הרי מוכח דפליג אף במצוה מחמת מיתה. אבל אם איירי במתנת שכיב מרע בכלה, אין הכרח דאף במצוה מחמת מיתה פליג ר' אלעזר.

י. 1) ר' אלעזר הוכיח ממעשה במרוני אחד שהיה שכיב מרע ורצה להקנות נכסיו, ואמרו דאין לו תקנה עד שיקנם אגב קרקע. ודחו דבריו, דהאי מרוני בריא היה. וחכמים הוכיחו ממעשה דבני רוכל דאמרה תנו כבינתי לבתי וקיימו חכמים את דבריה, ודחה ר' אלעזר, דכיון דהיו בניה מקיימי קוצים בכרם קנסום חכמים שיתנו לבתה, אבל אין ראיה דבעלמא מהני בדיבור.
2) כבינתי לדעת הרשב"ם ורש"י היינו נושקא. והתוס' הוכיחו דבישעיה כתיב בתי הנפש, דהיינו נושקא, ובתר הכי כתיב והרדידים, ומתרגמינן דהיינו כבינתי. ומבואר דכבינתי לאו היינו נושקא אלא צעף דק שהנשים

מכסים בו ראשן. ומכבנתא, לדעת רש"י היינו נושקא. וכתבו התוס' דהא מכבנתא היינו כוליאר, ומבואר ביומא דכוליאר היה עגול, ולכן ביארו דהיינו עטרה, אמנם היה בה דבר חד.

(3) מה דכתבו הרשב"ם והתוס' דמאי דאמר לוי דקונים משכיב מרע ואפילו בשבת, דאיירי נמי במתנת שכיב מרע במקצת, מוכח דאף במתנת שכיב מרע במקצת איכא חשש דטירוף דעת.

(4) לדעת ר' אליעזר דמתניתין, עדיף טפי לתקן בשבת, דכיון דאין אפשרות לקנין חיישינן לטירוף דעת. אבל בחול ששייך בקנין אין לחשוש לטירוף דעת. ולדעת ר' יהושע דמתניתין, אדרבה עדיף טפי לתקן בחול דראוי הוא לקנין, וכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו. ולדעת ר' מאיר, לר' אליעזר עדיף טפי לתקן בחול, ולר' יהושע עדיף טפי לתקן בשבת.

יא. (1) לדעת בית שמאי, כיון דשטר העומד להגבות כבוי דמי, חשיב דהן היורשים והן הבעלי חובות מוחזקין, ויחלוקו. ובית הלל סברי דהיורשין הם המוחזקין והם נוטלים הירושה.

(2) לדעת הרשב"ם, הוא כל שכן, דאי היכא דהפירות לא באו לעולם קאמר ר' מאיר דמהני, כל שכן הכא דהקרקע בעולם אלא שאכתי אינה אצלו. והתוס' כתבו, דאכתי פירות דקל עדיפי משום דעבידי דאתו, אלא דשיעבוד שאני דאלים כח השיעבוד ומשום הכי מהני.

(3) כתבו התוס' דאף בלאו דאיקני מהני הכא מהני, משום דמשעבדא ליה מדינא דר' נתן.

(4) היכא דיש שיעבוד נכסים והמלוה היתה בשטר, כופין על היתומים לקיים מצוה ולפרוע חובת אביהן. והיכא דהיה הוא מלוה על פה, למאן דאמר דאין נפרעין מן היתומים, אף דיש מצוה מכל מקום אין כופין. והיכא דהאב לא השאיר שיעבוד נכסים, נמי אין כופין את היורשים.

יב. (1) נפסלים אף לענין גבייה מבני חורין, ופסולם הוא באופן שהקדים הזמן לזמן ההלוואה, או דכתב השטר בזמן מוקדם להלוואה, ואף שלא הקדים הזמן, מלבד לאביי דאמר עדיו בחתומיו זכין לו, דמשעה שכתב השטר והשתעבד חל השיעבוד. וטעם הפסול הוא, מחשש שמא יגבה מלקוחות שקדמו להלוואה שלא כדין.

(2) כשרים משום דמחל על השיעבוד דמזמן ההלוואה, ואיירי דווקא אליבא דר' מאיר דסבר דאף איקני ומכר משתעבד, דאי נימא דדאיקני לא משתעבד, יש לחשוש שיגבה ממה שקנה אחר הלוואה, לפי שישבור דבאמת ההלוואה היתה בזמן הכתוב בשטר. ואיירי דווקא באופן שכתב דאיקני.

(3) ביארו התוס' דבין היכא דמכרן לאחר ובין היכא דלא מכרן לאחר, איבעיא לר' נחמן אי קמא קנה, או דהדר ביה מקמא והקנה לבתרייתא. ולדעת רב הונא ומהדורא בתרא דרב אשי, אמרינן דהקנה לתרוויהו בשוה ויחלוקו, ולדעת שלחו מתם אמרינן דקמא קנה.

(4) שבח הוא בגדר איקני, ומהני רק לר' מאיר דאדם מקנה דבר שלא בא לעולם. וכיון דדמי ללווה ולווה, דהא השתעבד נמי ללווה, אמרינן דיחלוקו. אמנם שמואל אמר בבבא מציעא דבעל חוב גובה את השבח, ומשמע דסבר דראשון קנה. אבל אנן קיימא לן דיחלוקו, והבעל חוב גובה רק חצי שבח.

יג. (1) מפשטות מתניתין משמע דקאי בין אכתובה ובין אנכסי צאן ברזל ובין אנכסי מילוג. אמנם הרשב"ם כתב, דאיכא מאן דאמר ביבמות דבכתובה בית שמאי מודים דהיא בחזקת יורשי הבעל. והתוס' כתבו, דדוקא אשומרת יבם אמרינן התם דמודים בית שמאי גבי כתובה.

(2) ר' יוחנן אמר דהם בחזקת יורשי הבעל, משום דקיבל עליו אחריות והוי כממונו. ור' אלעזר אמר דהם בחזקת יורשי האשה, משום דהיא הנעלת מבי אבדה. ור' שמעון בן לקיש משום בר קפרא אמר דיחלוקו, משום דהנכסים בחזקת תרוויהו.

- 3) אליבא דר' אלעזר דאמר הרי הן בחזקת יורשי האשה, לא קשיא, משום דסבר דאדם מוריש שבועה לבניו. אבל לר' יוחנן תקשי, למה לי משום דהנכסים בחזקתן, תיפוק ליה משום דאין אדם מוריש שבועה לבניו. וביארו התוס', דאי לאו דהנכסים בחזקת ירשי האב, שפיר יכולה להוריש שבועה ליורשיה. ועוד כתבו התוס' בשם הר"ר שמשון, דכל הטעם דאין אדם מוריש שבועה לבנו היינו משום דחיישינן שמא צררי אתפסה, והכא דנפל עליו הבית בפתע פתאום, לא חיישינן להכי. אך ר"י דחה, דיש לחוש שמא היא תפסה מחיים.
- 4) כתובתה הרי היא בחזקת יורשי הבעל, ונכסי מילוג הרי הם בחזקת יורשי האשה.
- 5) נכסי צאן ברזל הוי טפי בחזקת הבעל, דהא עבדי צאן ברזל אוכלים בתרומה, ואילו עבדי מילוג אינם אוכלים בתרומה.

- יד. 1) בית שמאי ובית הלל מודו דיחלוקו, ולא דמי למתניתין דנפל הבית עליו ועל אשתו דאמרינן דנכסים בחזקתן ואיבא למאן דאמר דהיינו בחזקת יורשי האשה, משום דשאני התם דיורשי הבעל באים מכח ירושת הבעל דהוי רק דרבנן, וגם אי נימא דהוי דאורייתא, מכל מקום אינה מחמת קורבה. אבל הכא דתרוויהו שווים בירושה שפיר יחלוקו. ועוד כתבו התוס', דכיון דפורענות היא דבן מת בחיי אמו, חשיב טפי דהבן מוחזק בנכסים. אבל גבי בעל ואשתו דאינה פורענות אם מתה בחיי הבעל או מת הוא בחיה, אמרינן דהנכסים בחזקתה. ור' עקיבא סבר דהנכסים בחזקתן.
- 2) לדעת הרשב"ם, כיון דאותו בן ודאי דיורש חלקו בנכסי האם, אמרינן הכא דאין ספק מוציא מידי ודאי, ואין יורשי הבן של מת יכולים להוציא החצי מתחת הבן היורש. אבל התוס' כתבו, דמאי דהוא ודאי בחצי אינו מחשיבו ודאי בהכל, וגם בכהאי גוונא יחלוקו.
- 3) לדעת ר' אילא, הנכסים בחזקת יורשי האם לפי שבחי האם הוחזקה הנחלה באותו השבט. ולדעת ר' זירא הרי היא בחזקת יורשי הבן, משום דכשמת בעלה, הוחזק הבן באותה הנחלה. ומאי דקאמר "מודה", לרשב"ם נקט האי לישנא משום מודים דת"ק. והתוס' הביאו מרש"י דר' עקיבא מתלמידי שמאי, וקאמר דמודה אני לבית הלל שהנכסים בחזקתן. והתוס' פירשו, דר' עקיבא סבר כבית הלל, ולמאן דאמר דבחזקת יורשי האשה, אתי למימר דאף דבעלמא הכתובה בחזקת יורשי האב, הכא הוי בחזקת יורשי האשה. ולמאן דאמר דהנכסים בחזקת יורשי הבעל, אתי לאשמועינן גבי נכסי מילוג דהכא מודי דהוי בחזקת יורשי האשה.
- 4) שמעינן הכי מהא דכשר' זירא סליק לארץ ישראל חזר בו, וביאר כר' אילא דהואיל והוחזקה נחלה באותו שבט אמרינן דהרי הם בחזקת יורשי האם.